

ÇANKIRI ŞABANÖZÜ BAKIM REHABİLİTASYON VE AİLE DANIŞMA MERKEZİ ZİYARETİ

Rapor No:
2023/02

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik
Kurulunun 24.01.2023 tarih ve 2023/59
sayılı kararıyla oy birliği ile kabul
edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	ii
TABLOLAR DİZİNİ	iii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	2
2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	2
2.2. MERKEZ PERSONELİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	4
2.3. KORUMA ALTINDA ALINAN KİŞİLER	6
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	7
3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	7
3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET MEKANİZMALARI	8
3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ	9
3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ	10
3.5. BESLENME VE YEMEKHANE.....	11
3.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM.....	11
3.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM	13
4. DEĞERLENDİRME	14
5. TAVSİYELER	14
5.1. <i>MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER</i>	14
5.2. <i>ÇANKIRI AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK TAVSİYELER</i>	15

KISALTMALAR

BM : Birleşmiş Milletler

COVID-19 : Yeni Koronavirüs Hastalığı

OPCAT :İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

TIHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. A Blok Erkek Bölümü	2
Tablo 2. B Blok Kadın Bölümü	3
Tablo 3. C Blok İdare Bölümü	3
Tablo 4. Personel Unvan ve Sayıları	4
Tablo 5. Merkez Personelinin Aldığı Eğitimler	5
Tablo 6. Merkez Sakinlerinin Yaş Dağılımı	6
Tablo 7. Son 5 Yıla Ait Ölüm Sayıları.....	7

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanun ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendine göre UÖM; *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Engelli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerine ziyaret gerçekleştirme TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
5. Anılan görevin icrası kapsamında 21.06.2022 tarihinde Çankırı Şabanözü Engelli Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine¹ **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
6. Ziyaret, Merkez Müdür Yardımcıları ve Merkezde görev yapan uzman personel ile yapılan ön görüşme ile başlamıştır. Bu görüşmede TIHEK heyeti tarafından TIHEK'in UÖM

¹ Bundan sonra kısaca 'Merkez' olarak ifade edilecektir.

kapsamındaki görev ve yetkileri hakkında bilgi verilmiş, Merkeze ilişkin genel bilgiler hakkında bilgi alınmıştır. Ön görüşme sonrasında, ziyaret heyeti tarafından tüm kadın ve erkek engelli bireylerin yaşam alanlarına gidilmiş, ortak kullanım alanları gezilmiş, Merkez sakinleri ile toplantı odasında birebir görüşülmüştür. Merkezde kalmakta olan bir anne ve iki kızıyla grup olarak görüşülmüştür. Görüşmeler sırasında görüşmenin gizli kalacağı ve paylaşılan bilgilerin idareye aktarılmayacağı bilgisi verilmiştir. Ziyaret sırasında engelli bireylerin kaldığı odalar, tuvalet ve banyo bölümleri, ortak oturma alanları, çok amaçlı salon, çamaşırhane, yemekhane, kuru gıda odası, mutfak, bahçe, proje odası, revir, tv odası, mescit ve fizyoterapi odası yerinde incelenmiştir. Sağlık personelleri ile psikososyal serviste görevli personeller ile ayrıca bir görüşme gerçekleştirilerek servislerin işleyişi hakkında bilgi alınmıştır. Ziyaret, ilk gözlem ve tespitlerin Merkez İdaresiyle paylaşılması için yapılan son görüşme ile tamamlanmıştır.

7. Bu rapor, 18.01.2022 tarih ve 2022/43 sayılı Kurul kararı ve Başkanlık makamının 15.06.2022 tarihli ve 11063 sayılı oluruna istinaden 21.06.2022 tarihinde, Çankırı Şabanözü Engelli Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine gerçekleştirilen habersiz ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MERKEZE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

8. Merkez, Şabanözü Yeni Mahallesi'nde 37.000 metrekare alana kurulu olup 2008 yılında hizmet vermeye başlamıştır. 3 bloktan oluşan Merkezin toplam kapalı alanı 7.500 metrekare olup yatak kapasitesi 165'tir.
9. Merkez, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı; zihinsel yetersizliğe sahip, 18 yaş üstü kadın ve erkek engelli bireylere hizmet veren gündüzlü ve yatılı bir sosyal hizmet kuruluşudur.
10. Merkezde bulunan blok ve oda sayısı dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1. A Blok Erkek Bölümü

	ODA TÜRÜ	SAYISI
	Engelli Yatak Odası	30

A BLOK ERKEK BÖLÜMÜ	İzolasyon Odası	5
	Kat Sorumlusu Odası	1
	Personel Odası	2
	Mutfak	1
	Arşiv Odası	1
	Çok Amaçlı Salon	1
	Nöbetçi Amir Odası	1
	Berber Odası	1
	Mescit	1
	TV Odası	1

Tablo 2. B Blok Kadın Bölümü

	ODA TÜRÜ	SAYISI
B BLOK KADIN BÖLÜMÜ	Engelli Yatak Odası	22
	İzolasyon Odası	5
	Öz Bakım Odası	1
	Ambar ve Depo	2
	Sınıf	1
	Mutfak	1
	Personel Odası	2
	TV Odası	2
	Fizyoterapi Odası	1
	Koordinatör Odası	1

Tablo 3. C Blok İdare Bölümü

	ODA TÜRÜ	SAYISI
	Müdür Odası	1
	Müdür Yardımcısı Odası	1

C BLOK İDARE BÖLÜMÜ	İdari Büro Odası	1
	Sosyal Servis Odası	1
	Muhasebe Odası	1
	Alım- Satım Odası	1
	Yemek Salonu	1
	Mutfak	1
	Revir	1
	Soğuk Hava Odası	1
	Çamaşırhane	3
	Kalorifer Odası	1
	Elektrik Santral Odası	1
	Kuru Gıda Odası	1

2.2. MERKEZ PERSONELİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

11. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkezde toplamda 135 personel görev yapmaktadır. Merkezde görevli personelin unvan ve sayısına göre dağılımı Tablo 4'teki gibidir:

Tablo 4. Personel Unvan ve Sayıları

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Müdür	1
Müdür Yardımcısı	1
Müdür Yardımcısı Vekili	1
Öğretmen	4
Sağlık Memuru	1
Sağlık Personeli	7
Sosyal Çalışmacı	1
Hizmetli	3
V.H.K.İ.	1
Büro Personeli	8
Koordinatör	2

Teknisyen Yardımcısı	1
Temizlik Personeli	9
Kalorifer Personeli	2
Bakıcı Personel (Erkek)	34
Bakıcı Personel (Kadın)	40
Özel Hizmet Alımı	17
TYP (Toplum Yararına Personel)	2
TOPLAM	135

12. Merkezde sunulan hizmetin kalitesini arttırmak amacıyla çalışan personele yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir. Eğitimlere katılım gönüllülük esasına dayalı olup Merkez personelinin son 1 yıl içinde aldığı eğitim bilgileri Tablo 5'teki gibidir:

Tablo 5. Merkez Personelinin Aldığı Eğitimler

EĞİTİM ADI	KATILIMCI SAYISI
İş Sağlığı ve Güvenliği	28
Pazarlama ve Markalaşma	7
Doğal Afet Yönetimi	33
Engelli Hakları	53
Kişiler Arası İletişim	29
AFAD Eğitimi	15
Ajitatif Davranışlar ve Sağaltım Teknikleri	59
Toplam Kalite Yönetimi	66
İlk Yardım	17
Devlet Malını Koruma ve Tasarruf Tedbirleri	15
Davranışsal Bağımlılıkta Problemler Teknoloji Kullanımı	57

13. Merkez personelinin hizmet içi eğitim müfredatı kapsamında engelli hakları eğitimi almış olduğu görülmekte olup “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” konusunda herhangi bir eğitim almamışlardır.

14. Merkez İdaresi tarafından Merkezde görev yapan 74 bakıcı personelin tamamının hasta bakım sertifikasına sahip olduğu, 36 bakıcı personelin ise ilk yardım eğitimi sertifikasının bulunduğu ifade edilmiştir.

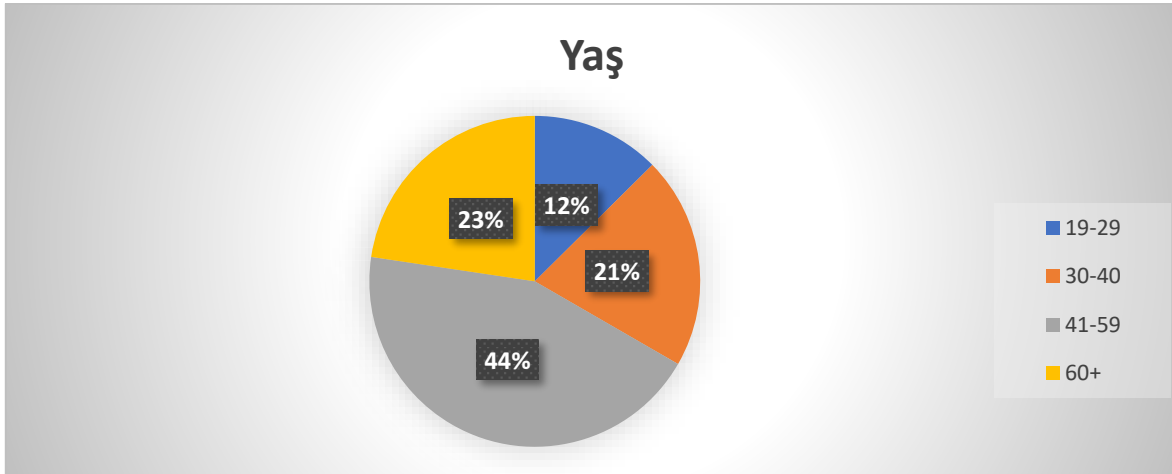
2.3. KORUMA ALTINDA ALINAN KİŞİLER

15. Merkezde 18 yaş üzeri zihinsel engelli bireylere yatılı olarak hizmet verilmektedir. Merkezde ailesi yanında kalıp rehabilitasyon desteğine ihtiyaç duyan 1 engelli birey gündüz bakım hizmeti almaktadır.

16. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla 76'sı kadın, 83'ü erkek olmak üzere 159 engelli birey bulunmaktadır.

17. Merkezde kalan engelli bireylerin yaş dağılımı Tablo 6'daki gibidir:

Tablo 6. Merkez Sakinlerinin Yaş Dağılımı

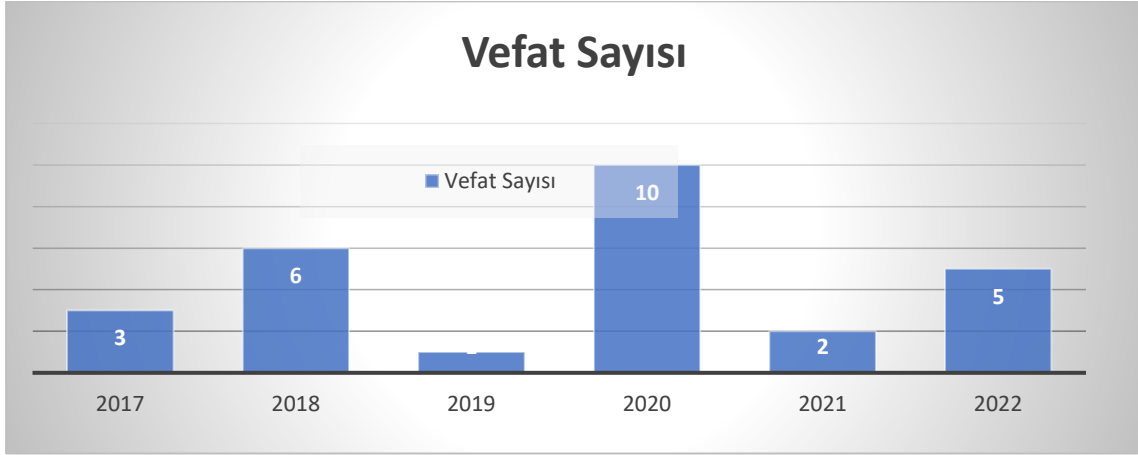

18. Merkezde kalmakta olan 157 engelli bireyin vasisi bulunmakta, 2 engelli bireyin vesayet işlemleri devam etmektedir.

19. Merkezde erkekler bölümünde en uzun süre hizmet alan engelli birey 25 yıl, kadınlar bölümünde en uzun süre hizmet alan engelli birey ise 21 yıldır hizmet almaktadır.

20. Merkezde son 5 yılda toplam 27 engelli birey vefat etmiş olup 26 bireyin ölüm nedeni doğal ölüm 1 bireyin ölüm nedeni ise COVID-19 hastalığıdır. Merkezde gerçekleşen ölüm vakaları üzerine araştırma ve otopsi yapılması talebi bulunmamaktadır. Son 5 yıla ait ölüm sayıları Tablo 7'deki gibidir:

Tablo 7. Son 5 Yıla Ait Ölüm Sayıları

21. Ziyaret tarihi itibarıyla barınma hizmeti almak üzere Merkeze başvuruda bulunmuş ve sırada bekleyen 2'si kadın 24'ü erkek olmak üzere toplam 26 engelli birey bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

22. Merkezde 3-4 kişilik 52 adet yatak odası bulunmaktadır. Odalar büyüklüklerine göre genel olarak 3 ve 4 engelli birey kalacak şekilde düzenlenmiş olup odalarda yatak, sehpa, dolap, etajer ve televizyon bulunmaktadır.
23. Merkezde kalmakta olan zihinsel engelli bireyler engel derecesine göre hafif derece, orta derece ve ağır derece olmak üzere farklı bloklarda kalmaktadır. Hafif ve orta derece zihinsel engeli bulunan engelli bireyler binanın giriş katında, ağır zihinsel engeli bulunan engelli bireyler üst katta kalmaktadır.
24. Odalarda dolap ve etajer sayısının kişi sayısından az olduğu tespit edilmiş olup Merkez İdaresi tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile gerekli yazışmalar yapıldığı ve eksik olan malzemelerin temin edilmesi amacıyla ödenek talep edildiği ifade edilmiştir.
25. Her bir odada engelli bireylerin kullanımına uygun klozet tipi tuvalet ve duş alanı bulunmaktadır. Bu alanlar engelli bireylerin kullanımına uygun olarak düzenlenmiştir. Girişte tekerlekli sandalyenin geçişini engelleyecek herhangi bir basamak bulunmamaktadır. Lavabo, klozet ve duş için ayrılmış alanda tutamaçlar mevcuttur. Fakat bazı odaların tuvalet ve duş için ayrılmış bölümlerinin tavanında rutubet izleri bulunmaktadır. Bu alanlarda rutubet kokusunun da yoğun olduğu tespit edilmiştir.

26. Engelli bireylerin yatak odalarının kapılarında kare şeklinde bir cam bölme bulunmaktadır. Bazı odalarda bu cam bölmenin çıkartılmış olduğu gözlemlenmiştir. Merkez İdaresi tarafından kapılarda bulunan cam malzemenin oldukça kırılğan olduğu ve darbe aldığı durumlarda kırılabildiği, kırılan cam bölmenin tehlike oluşturmaması adına yuvasından çıkartıldığı ifade edilmiş olup en kısa sürede kırılan cam bölmenin yerine kırılmaz cam malzemedden yeni bir bölme takılacağı belirtilmiştir. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi ile iletişime geçilmiş olup Merkez İdaresi tarafından kapılarda yer alan cam bölmenin yenilenmediği bilgisi verilmiştir.
27. Merkezde bazı odalarda prizlerin kırık olduğu ve elektrik mekanizmasının kısa devre yapmasından kaynaklı priz içlerinde siyah renkli is lekelerinin bulunduğu görülmüştür. Bu durumun engelli bireyler için tehlike arz edebileceği değerlendirilmiş olup konu hakkında Merkez İdaresi uyarılmıştır.
28. Engelli bireylerin kaldığı A ve B blokta oda ve koridor zemininin yumuşak bir döşeme ile kaplandığı ve bu döşeme malzemesinin tekerlekli sandalyenin geçişini zorlaştırabilecek ve bireylerin takılıp yere düşmelerine sebep olabilecek şekilde yıpranmış ve havaya kalkmış olduğu görülmüştür.
29. Merkezde 31 adet güvenlik kamerası bulunmakta olup kameraların kayıt süresi 1 aydır. Merkez İdaresi tarafından kamera sisteminin daha uzun süre kayıt yapabilecek şekilde yenileneceği ifade edilmiştir. Ziyaret sonrasında Merkez İdaresi ile iletişime geçilmiş Merkez İdaresi tarafından kamera sisteminin henüz yenilenmediği bilgisi verilmiştir.

3.2. İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ, DİSİPLİN VE ŞİKÂYET

MEKANİZMALARI

30. Ziyaret esnasında gerçekleştirilen görüşmelerde merkezde kalan bireylerin, personel ve Merkez İdaresinden genel olarak memnuniyet duyduğu görülmüş, bir şikâyete rastlanılmamış, herhangi bir işkence, kötü muamele, aşağılayıcı ceza iddiası veya bulgusuyla karşılaşılmamıştır.
31. Merkezde bakım altına alınan engelli bireyler, okuma yazma oranı düşük olduğundan talep ve şikâyetlerini bakım elemanlarına, grup sorumlularına, sağlık servisine, sosyal servise ve Merkez İdaresine şifahen iletmektedirler.
32. Merkezde engelli bireyler arasında sorunlar çıkabildiği, gerçekleşen kavga ve tartışmaların genel olarak birbirlerinin eşyalarını izinsiz almak, kişilere gülmek veya hareketleri ile dalga

geçmekten dolayı çıktığı, grup sorumlusu ile engellilerin görüşmesi neticesinde bu sorunların çözüldüğü, tekrarlayan olaylarda ise Merkez tarafından alınan kararlar neticesinde engelli bireylerin grubunun değiştirildiği belirtilmiştir.

33. Ziyaret tarihi itibarıyla Merkez İdaresine şifahi iletilen 1 adet şikâyet ve 2 adet talep bulunmaktadır. Şikâyetin konusu sabah kahvaltısında tüketilen çay suyunun ılık olmasından duyulan memnuniyetsizliktir. Merkez tarafından yazılan 04.11.2019 tarihli yazıda çay suyunun uygun sıcaklığa getirildiği ayrıca sabah kahvaltılarında kullanılan demir kupaların polikarbonat bardaklarla değiştirilmesi hususunda yemek şirketine talimat verildiği belirtilmiştir. Merkeze engelli bireyler tarafından iletilen talepler ise şu şekildedir:

- Kurumda aile olarak (anne, kız kardeşler ve oğul) bakım altında kalmakta olan engelli bireylerinin aile fertlerinden birinin vefatı üzerine aile mezarlık ziyareti yapmak istemiş ve ailenin bu talebi gerçekleştirilmiştir.
- Kurumda bakım altında kalmakta olan bir birey gençlik döneminde çalıştığını ve emekli olmak istediğini Merkez İdaresine şifahi iletmış ve bu talebe istinaden 15.04.2022 tarihli yazı ile gerekli iş ve işlemler başlatılmıştır.

34. Merkezde kötü muamele iddiasıyla adli mercilere iletilmiş 1 olay olduğu ve 1 personel hakkında şikâyette bulunulduğu Merkez İdaresi tarafından aktarılmıştır. Tarafımıza iletilen soruşturma dosyası incelenmiş olup suç konusu olayın 11.10.2021 tarihinde Merkezde bakım almakta olan B. N. ile bir arkadaşı arasında yemekhanede tartışma çıktığı ve yemekhane personeli S. B'nin müdahale ederek bahsi geçen engelli bireyin ağzına yumruk attığı anlaşılmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığının 2021/689 sayılı kararında şüphelinin özel hizmet alımı personeli olarak çalıştığı ve kasten yaralamanın nitelikli halinde belirtilen kamu görevlisi sıfatını haiz olmadığına anlaşıldığı, doktor raporuna göre basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralandığının bildirildiği bu sebeple bahsi geçen olayın basit yaralama suçunu oluşturduğu ve bu suçun şikâyete bağlı bir suç olduğu ve olayda müştekilerin şikâyetçi olmadığı görülmüş olup kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verilmiştir.

3.3. SAĞLIK VE BAKIM HİZMETLERİ

35. Merkezde kalmakta olan engelli bireyler için haftada iki gün banyo günü olarak planlanmıştır. Bu günlerde ağır zihinsel engelli bireyler bakıcı personel yardımıyla banyo yaptırılmakta ve vücut temizlikleri kontrol edilmektedir. Haftada bir defa olmak üzere

nevresim takımlarının değiştirildiği ifade edilmiştir. Ziyaret sırasında engelli bireylerin yatakları üzerinde serili olan nevresim takımları heyet üyeleri tarafından incelenmiş olup çarşaf ve yastık kılıflarının temiz olduğu gözlemlenmiştir.

36. Merkezin sağlık biriminde hemşire ve sağlık personelleri görev yapmakta olup Merkezde doktor ve dış hekimi bulunmamaktadır. Hemşire yardımcısı gündüz mesai saatleri içinde (sabah 08.00 ile akşam 17.00 arasında) çalışmaktadır. Diğer sağlık personelleri nöbet usulüne göre çalışmakta olup Merkezde 24 saat sağlık memuru bulunmaktadır.
37. Merkezde acil müdahale gerektiren bir sağlık problemi yaşandığında sağlık personelleri engelli bireyin durumu ile ilgilenmekte gerekli görülmesi durumunda ise 112 acil çağrı merkezi aranmaktadır. Randevu ve hastaneye nakil işlemleri Merkez personeli tarafından gerçekleştirilmektedir. Merkezin en yakın sağlık kuruluşuna 5 dakika uzaklıkta olduğu ve ambulansın hızlı ve kolay bir şekilde ulaştığı ifade edilmiştir.
38. Merkezde rutin olarak genel sağlık taraması ve diş taraması yapılmadığı, barınanların bir sağlık müdahalesine veya diş muayenesine ihtiyaç duyması durumunda genel sağlık taraması ve diş tedavisi için Çankırı il merkezinde bulunan devlet hastanesi ile ağız ve diş sağlığı merkezine sevk edildiği belirtilmiştir.
39. Revir biriminde her hastanın günlük alması gereken ilaçlar için ayrılmış bölmeli ilaç kutuları mevcuttur. Ziyaret heyeti tarafından ilaçların son kullanma tarihleri kontrol edilmiş olup son kullanma tarihi geçen bir ilaca rastlanmamıştır.
40. Revirde yapılan incelemeler neticesinde acil müdahale çantasının mevcut olmadığı tespit edilmiştir.
41. Merkez İdaresi tarafından Merkeze ait 1 adet hasta nakil aracı ve 1 adet servis aracının mevcut olduğu, hasta nakil aracının kullanılamaz durumda olmasından dolayı araç muayenesinden geçemediği bu nedenle aktif olarak kullanılan 1 araç bulunduğu ifade edilmiştir. Servis aracının hem sosyal etkinlikler sırasında kullanıldığı hem de hasta nakil aracı olarak kullanıldığı ve bazı durumlarda araç temininde zorluk yaşandığı belirtilmiştir.

3.4. PSİKO-SOSYAL SERVİS HİZMETLERİ

42. Merkezin psikososyal biriminde 1 sosyal çalışmacı ve 3 öğretmen görev yapmaktadır.
43. Merkezde ziyaret tarihi itibarıyla psikolog bulunmamakta olup ziyaret sonrasında 2 psikoloğun göreve başladığı tarafımıza bildirilmiştir.

44. Merkeze kabul sürecinde psikososyal birim personeli tarafından her bir engelli birey ve ailesi ile ön görüşme yapılmaktadır. Ön görüşmede engelli bireyin fiziksel ve sağlık durumu değerlendirilmekte ve her bir birey için sağlık planı oluşturulmaktadır.
45. Sosyal faaliyetlerin tümü psikososyal birim gözetiminde gerçekleşmektedir. Merkezde düzenlenen etkinliklere katılmak isteyen engelli bireylerin belirlenmesi, etkinlik sürecinde bireylerin takip edilmesi, etkinlik sonrasında ortaya çıkan ürünlerin sergilenmesi süreci sosyal çalışmacı ve öğretmen tarafından yönetilmektedir.

3.5. BESLENME VE YEMEKHANE

46. Merkezin A ve B bloğunda birer adet yemek odası (mutfak), C blokta ise yemek salonu bulunmaktadır. Orta ve ağır derecede zihinsel engeli bulunan bireyler yemeklerini yemek salonunda yerken ağır zihinsel engeli bulunan bireyler ise yemeklerini kaldıkları katta yer alan yemek odalarında yemektirler. Yataktan kalkamayacak durumda olan engelli bireyler ise yemeklerini odalarında bakıcı personel gözetiminde yemektirler.
47. Yemek listeleri Merkezde kalmakta olan engelli bireylerin talep ve istekleri doğrultusunda öğün ve kalori miktarları göz önüne alınarak gıda mühendisi tarafından hazırlanmaktadır. Merkezde diyetisyen kadrosunda çalışan personel bulunmamaktadır.
48. Yemekhane bölümünde yer alan kuru gıda odasında kuru gıdaların saklandığı, son kullanma tarihi geçen ürün bulunmadığı gözlemlenmiştir.
49. Yemek numunelerinin 72 saat boyunca soğuk hava deposunda saklandığı belirtilmiş olup ziyaret heyeti tarafından üzerinde tarih bilgisi yer alan numune kavanozlarının mevcut olduğu görülmüştür.
50. Ziyaret heyeti tarafından yapılan gözlem sonucunda C blokta yer alan yemekhanenin terasa açılan kısmının cam olduğu ve güneş ışıklarını direkt içeri yansıttığından oldukça sıcak ve havasız olduğu tespit edilmiştir. Bu alanda klima veya havalandırma bulunmamaktadır.

3.6. FAALİYETLER VE GÜNLÜK YAŞAM

51. Merkezde hafif derecede engeli bulunan bireylerin sosyal aktivite ve faaliyetlerde aktif olarak yer aldığı ağır derecede engeli bulunan bireylerin ise yalnızca bakım ve temizlik hizmetinden faydalandığı ifade edilmiştir.
52. Her grubun uyku saati yaş, cinsiyet ve durumuna göre farklılık gösterse de saat 20:00 itibari ile engelli bireylerin uyuduğu belirtilmiştir.

- 53.** COVID-19 pandemisi öncesinde barınanlar ve Merkezde görev yapan personel için gezi, yemek, piknik, sinema, tiyatro ve konser gibi faaliyetlerin sıklıkla organize edildiği, barınanların ve personellerin bu etkinliklerden memnun oldukları ve bu etkinliklere katılımın yüksek olduğu ifade edilmiştir. Merkez idaresi tarafından iletilen bilgi belgeler arasında yer alan sosyal faaliyet katılım formları incelendiğinde Merkez personelinin katılımıyla kahvaltı, iftar yemeği, doğa yürüyüşü, tiyatro ve piknik faaliyetleri düzenlendiği görülmüştür. Pandemi tedbirlerinin hafifletilmesiyle birlikte sosyal aktivite ve faaliyetlerin yeniden başlatıldığı bu kapsamda personelin motivasyonunu artırmak amacıyla 30 Temmuz 2022 tarihinde bir piknik organize edileceği ifade edilmiştir.
- 54.** Yaz aylarında il içerisinde bulunan mesire alanlarında piknikler düzenlendiği, il dışı geziler ve kısa süreli tatil programları yapıldığı belirtilmiştir.
- 55.** Merkezde, Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP) kapsamında “Katıl, Üret, Paylaş, Hayatla Kaynaş Projesi” uygulanmaktadır. Proje kapsamında Merkezin bulunduğu bahçede yer alan eski ve kullanılmayan bir bina tadilat yapılarak yenilenmiş ve içerisinde okuma yazma atölyesi, sergi odası, örgü atölyesi, karton bardak atölyesi, seramik atölyesi, ahşap boyama atölyesi açılmıştır. Merkezde çok sayıda sosyal etkinlik yapılmaktadır fakat Merkez İdaresi tarafından sosyal etkinliklerde görev alacak kalıcı öğretmen ihtiyacı olduğu söylenmiştir.
- 56.** Ziyaret sırasında her bir atölye yerinde incelenmiştir. Her bir atölyede masa ve sandalye ile faaliyetlerde kullanılmak üzere ilgili alet ve malzemeler bulunmaktadır. Sergi odasında ise Merkezde kalan engelli bireyler tarafından yapılan ürünlerin duvarda ve masalarda sergilendiği görülmüştür.
- 57.** Karton bardak atölyesinde dakikada 60 bardak üretebilen endüstriyel karton bardak makinası bulunmaktadır. Fakat ziyaret tarihinde hammadde eksikliği olduğundan karton bardak üretimi yapılamadığı belirtilmiştir.
- 58.** Ayrıca engelli bireyler için bireysel veya toplu doğum günü etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir.
- 59.** Merkezde çok amaçlı bir salon bulunmaktadır. Bu salonda sinema ve müzikli dans etkinlikleri düzenlendiği ifade edilmiştir.
- 60.** Merkezde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının dezavantajlı grupların sosyal hayata katılımını teşvik etmek amacıyla başlattığı Sosyal İçerme Projeleri kapsamında "Tarım Rehabilitasyon Projesi" uygulanmaktadır. Bu bağlamda merkez bahçesinde atıl halde

bulunan yaklaşık 4 dönümlük arazi traktörle sürülerek yabancı otlar temizlenmiş, temizlenen bu araziye 40 engelli birey tarafından kiraz ağacı fidesi, ceviz ağacı fidesi ve bin kök lavanta dikilmiştir.

61. Tarımsal faaliyetler kapsamında yetiştirilen ıhlamur, lavanta, kuşburnu, alıç gibi ürünler paketlenmekte ve satışa hazır hale getirilmektedir. Ürünlerin bir kısmı ham haliyle paketlenirken alıç, kuşburnu gibi ürünlerden Merkez mutfağında Merkez personeli gözetiminde engelli bireyler tarafından marmelat hazırlanmakta ve paketlenmektedir. Merkez İdaresi tarafından alıç marmelatının patentinin alınması amacıyla Türk Patent ve Marka Kurumuna başvuru yaptıkları belirtilmiştir. Ayrıca Merkez tarafından üretilen ürünler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında düzenlenen bir kermeste sergilenerek tanıtılmıştır.
62. Merkezde tuz odası bölümü bulunmaktadır. Tuz odasının astım ve solunum hastalıklarını rehabilite edici özelliğinden faydalandığı belirtilmiştir.
63. Merkezin kapalı spor salonunda yaklaşık 40-50 adet bisiklet, 1 langırt masası, 1 masa tenisi ve duvar diplerinde etkinlik amaçlı kullanıldığı aktarılan büyük minderler bulunmaktadır. Merkezin bahçesi oldukça büyük olduğundan bisikletler mevsim koşulları elverdiğinde açık havada sosyal etkinlik yapmak amacıyla kullanılmaktadır. Kışın ise kapalı spor salonunun içerisindeki geniş alanda engelli bireylerin bisiklet sürmelerine izin verildiği belirtilmiştir.
64. Merkezde bir adet mescit bulunmaktadır. Hafif zihinsel engeli bulunan kişilerce ve merkez görevlilerince mescit aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Engelli bireylerle yapılan birebir görüşmelerde bazı engelli bireylerin mescit odasını düzenli olarak kullandığı ifade edilmiştir.

3.7. DIŞ DÜNYAYLA İLETİŞİM, ZİYARET VE AİLELERLE ETKİLEŞİM

65. Merkezde kalan engelli bireylerin haftada bir gün personel refakatinde Merkez aracı ile şehir merkezine gittiği ve alışveriş yapabildikleri ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde; merkezde kalmakta olan engelli bireyler tarafından şehir merkezine gittikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda alışveriş yapıp gezebildikleri ifade edilmiş olup engelli bireylerin bu durumdan oldukça memnun oldukları gözlemlenmiştir.
66. Engelli bireylerin vasisi veya aileleri görüşme talebinde bulunduğu takdirde görüşme gerçekleştirebilmektedirler. Merkezde kalan engelli bireyler aileleri ile katlarda bulunan ankesörlü telefonlar aracılığıyla görüşmektedirler. Engelli bireylere grup sorumluları

tarafından telefon kartı temin edilmektedir. Sağlık durumları dolayısıyla ankesörlü telefonu kullanamayacak durumda olan engelli bireylerin aileleri psikososyal serviste görev yapan personellerce aranmakta ve engelli bireylerin aileleriyle telefon görüşmesi yapmaları sağlanmaktadır. Aynı zamanda engelli bireylerin aileleri Merkezdeki ankesörlü telefonu dışarıdan arayabilmekte ve Merkezde kalan engelli birey ile görüşebilmektedir. Dışarıdan gelen aramaların tutanak ile kayıt altına alındığı belirtilmiştir.

67. Merkez İdaresinin belirlediği bahçede bulunan kamelyalarda veya ziyaretçi odalarında engelli bireyler ile ailelerinin görüşmelerinin sağlandığı belirtilmiştir.
68. Merkeze yönelik engelli yakınları harici ziyaretlerin, ziyarette bulunacaklar tarafından ziyaret talep formu doldurulması, Merkezin uygun görmesi ve İl Müdürlüğünün onayı ile gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
69. Merkezde kalmakta olan zihinsel engelli bireylerin vasilerinin talepleri doğrultusunda ailelerinin yanında kalmak üzere 1 aya kadar izinli olarak ayrılabilirdikleri belirtilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME

70. Merkezin amacına uygun olarak tasarlandığı, proje faaliyetleri kapsamında çeşitli etkinliklerin yapıldığı, bahçenin bakımlı olduğu ve çeşitli tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği, engelli bireylerin personelin tutumlarından memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir.
71. Merkez İdaresi, ziyaret süresince ziyaret heyeti ile işbirliği içerisinde hareket etmiş, heyete gerekli kolaylığı göstererek Merkezin bütün birimlerine erişimi sağlamış, engelli bireylerle özel görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemleri almış ve talep edilen bilgi ve belgeleri zamanında temin etmiştir.

5. TAVSİYELER

5.1. MERKEZ İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

72. Merkezde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, mevcut engelli hakları eğitiminin yanı sıra “tutulanlara ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele” ile “Birleşmiş Milletler’in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muamele konularının dâhil edilmesi,

73. Engelli bireylerin kullandığı tuvalet ve banyo tavanının rutubet sebebiyle kararmış olan tavanında boyama işleminin yapılması ve rutubet oluşumunu engelleyecek önlemlerin alınması,
74. Odalarda her bir engelli bireye ait dolap veya etajer bulunmadığı göz önüne alındığında Merkezde kalmakta olan engelli birey sayısı kadar dolap ve etajer temini işinin hızlandırılması,
75. Engelli bireylerin odalarının kapılarında bulunan cam bölmelerin kolay kırılabilirdiği göz önüne alındığında bu bölmenin kırılmaz cam ile kaplanması,
76. Engelli bireylerin erişebileceği alanlarda yer alan prizlerden zarar görmüş olanların tehlike oluşturmayacak şekilde yenilenmesi,
77. Merkezin zemininde yer alan döşemenin yer yer tahrip olduğu göz önüne alındığında zeminde iyileştirme çalışmalarının yapılması,
78. Kayıt süresi 1 ay olan güvenlik kameralarının yenilenme sürecinin hızlandırılması,
79. Merkezin revirinde bulundurulmak üzere acil müdahale çantasının temin edilmesi,
80. Yemekhane olarak kullanılan bölümün ziyaretin yapıldığı yaz mevsiminde oldukça sıcak ve havasız olduğu göz önüne alınarak havalandırılmasının sağlanması,
81. Çankırı Halk Eğitim Merkezi ile işbirliği yapılarak sosyal etkinliklerde görev almak üzere öğretmen/eğitmen görevlendirilmesi,

5.2. ÇANKIRI AİLE VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜNE YÖNELİK

TAVSİYELER

82. Merkeze ait hasta nakil aracının kullanılamaz durumda olduğu göz önüne alındığında İl Müdürlüğü bünyesinde bulundurulacak asansörlü bir hasta nakil aracının Merkezin kullanımına sunulması,

hususları tavsiye edilmektedir.